

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С.Т.Сковороди

Юрій ВОЙЧУК

2021 р.

ВИТЯГ

із протоколу № 5 засідання фахового семінару про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження аспіранта кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Сілютіної Олени Миколаївни на тему «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія від 25.05.2021 р.

ПРИСУТНІ: Головуюча на засіданні – д. психол. н., доц. К.І. Фоменко, д. психол. н., проф. Т.Б. Хомуленко, д. психол. н., проф. І.В. Гордієнко-Митрофанова, д. психол. н., доц. В.О. Крамченкова, д. психол. н., проф. М.А. Кузнецов, к. психол. н., доц. Н.В. Даниленко, к. психол. н., доц. Т.М. Сльчанінова, к. психол. н., доц. Т.В. Жванія, к. психол. н., доц. О.І. Кузнецов, к. психол. н., доц. Л.М. Лисенко, к. психол. н., доц. Г.І. Меднікова, к. психол. н., доц. М.О. Нестеренко, к. психол. н., доц. Є.В. Підчасов, к. психол. н., доц. А.В. Поденко.

Серед присутніх 5 докторів наук за напрямом дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення дисертації Сілютіної Олени Миколаївни на тему «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка К.В. Седих.

Рецензенти: доктор психологічних наук, проф. Т.Б. Хомуленко, доктор психологічних наук, доцент В.О. Крамченкова.

Дисертаційне дослідження виконано у межах науково-дослідної теми кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка «Синергетичний підхід до психологічних процесів у системах різного рівня організації» (номер державної реєстрації 0117U003062), що координується Міністерством освіти і науки України.

Тему дослідження затверджено вченою радою Полтавського національного

педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 2 від 01.10.2018 р.).

СЛУХАЛИ: наукову доповідь аспіранта кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Сілютіну Олену Миколаївну за матеріалами дисертаційної роботи «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

ВИСТУПИЛИ:

Поставили запитання: д. психол. н., проф. М.А. Кузнецов, д. психол. н., проф. І.В. Гордієнко-Митрофанова, к. психол. н., доц. Н.В. Даниленко, к. психол. н., доц. Г.І. Меднікова, к. психол. н., доц. М.О. Нестеренко, к. психол. н., доц. Є.В. Підчасов, д. психол. н., доц. К.І. Фоменко.

З позитивною оцінкою дисертаційної роботи виступили:

1) **науковий керівник:** доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка К.В. Седих;

2) **рецензенти:** доктор психологічних наук, проф. Т.Б. Хомуленко, доктор психологічних наук, доцент В.О. Крамченкова.

В обговоренні роботи взяли участь: завідувач кафедри психології, д. психол. н., проф. Т.Б. Хомуленко, д. психол. н., проф. М.А. Кузнецов, д. психол. н., проф. І.В. Гордієнко-Митрофанова, к. психол. н., доц. Г.І. Меднікова, к. психол. н., доц. Т.В. Жванія, к. психол. н., доц. А.В. Поденко.

УХВАЛИЛИ: На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувача, поставлених запитань присутніх і відповідей здобувача, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації, виступів наукового керівника та рецензентів прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи Сілютіної Олени Миколаївни на тему «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості»:

1. Актуальність роботи. Дослідження зумовлене необхідністю визначення структурних компонентів тілесного інтелекту особистості та чинників його формування. У сучасному світі спостерігається стрімка зміна способу праці з ухилом в розумову, зі зменшенням фізичної діяльності людини. Все більшу роль у виробництві та в повсякденному житті займають машини, механізми, техніка. Сучасна людина переносить фокус уваги у своєму розвитку на реалізацію розумових здібностей. Зокрема, швидка комп'ютеризація суспільства в усіх сферах життя призводить до того, що все більше часу люди проводять сидячи за комп'ютером. За такого способу життя, людина поступово перестає розвивати свої тілесні навички і навіть втрачає вже здобуті, а м'язова система втрачає свою рухливість і життєвість. Такі симптоми, як болі в спині та шийі, стають, здебільшого, не стільки ознакою старіння, скільки ознакою способу тілесного життя. За розвиток свого мозку сучасна людина сплачує втратою й атрофуванням м'язової системи. Тож, проблема вивчення ролі тілесності у житті сучасної людини набуває особливої актуальності. Зокрема, особливо важливим постає

питання визначення сутності достатньо нового та мало вивченого явища як тілесний інтелект, що відображає певні закономірності сприйняття особистістю свого тіла, інтеграції духовного, ментального та фізичного.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити структурні компоненти тілесного інтелекту особистості та регулятивні чинники його розвитку.

Задачі дослідження:

1. Здійснити теоретико-методологічний аналіз проблеми тілесності у психології, специфіки феномену тілесного інтелекту та регулятивних чинників його формування.

2. Операціоналізувати феномен тілесного інтелекту та здійснити апробації методики його дослідження.

3. Виявити місце тілесного інтелекту у структурі психологічної тілесності особистості.

4. Визначити зв'язок ставлення до здоров'я та тілесного інтелекту особистості.

5. Дослідити специфіку регулятивних чинників розвитку тілесного інтелекту особистості.

6. Розробити та перевірити ефективність комплексної програми розвитку тілесного інтелекту особистості.

Об'єкт дослідження – особливості тілесності особистості як складного і багаторівневого утворення.

Предмет дослідження – специфіка регулятивних чинників розвитку тілесного інтелекту особистості.

Методи дослідження. Для розв'язання дослідницької проблеми використано комплекс методів, вибір та поєднання яких зумовлено предметом, метою та завданнями дослідження: теоретико-методологічний аналіз, систематизація та узагальнення психологічних даних за проблемою дослідження, констатуючий експеримент, формуючий експеримент, методи математичної статистики.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації. Дисертаційна робота Сілютіної Олени Миколаївни на тему «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості» спрямована на вирішення актуального наукового завдання – визначення структурні компоненти тілесного інтелекту особистості та регулятивних чинників його формування.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна. *Наукова новизна результатів дослідження, одержаних особисто здобувачем* визначається тим, що в роботі

вперше:

- представлено та описано структуру психологічної тілесності особистості з урахуванням місця у ній тілесного інтелекту;

- виявлено низку регулятивних предикторів компонентів тілесного інтелекту особистості, до яких увійшли стильові особливості саморегуляції, самоставлення особистості, копінг-стратегії та особливості вольового контролю за

дією;

розширено уявлення про:

- специфіку зв'язку тілесного інтелекту і тілесної усвідомленості зі ставленням до здоров'я особистості;

вдосконалено:

- наявні в психологічній науці методичні засоби психологічної діагностики тілесного інтелекту та тілесної усвідомленості особистості;

- засоби розвитку тілесного інтелекту особистості через впровадження тренінгової програми «Body revolution»;

дістали подальшого розвитку:

- наукові уявлення про тілесний інтелект особистості як компонент функціонування і розвитку її психологічної тілесності.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, забезпечується методологічною обґрунтованістю вихідних теоретичних положень, використанням комплексу методів дослідження, адекватних його меті, предмету та завданням, репрезентативністю вибірки досліджуваних, статистичною значущістю експериментальних даних.

5. Наукове та практичне значення роботи. *Наукове* значення роботи полягає у визначенні, описі та інтерпретації регулятивних чинників, які обумовлюють розвиток структурних компонентів тілесного інтелекту особистості. *Практичне* значення роботи полягає в тому, що одержані результати можна буде використовувати практичними психологами, соціальними працівниками, психотерапевтами, коучами, викладачами, працівниками соціальної сфери під час організованих цілеспрямованих впливів, спрямованих на розвиток тілесності людини; використання запропонованих та апробованих методики діагностики тілесного інтелекту та комплексної програми «Body Revolution» у практичній діяльності фахівців, спрямованій на розвиток показників тілесності та тілесного інтелекту особистості; застосування результатів дослідження та апробованих методичних розробок у закладах освіти, професійних спільнотах в профілактичній роботі, спрямованій на розвиток тілесного здоров'я та подолання негативних впливів сучасного суспільства й ритму життя. Матеріали та результати дослідження можуть бути використані при викладанні таких навчальних дисциплін, як «Основи психосоматики», «Клінічна психологія», «Основи психодіагностики», «Психологія здоров'я».

6. Використання результатів роботи. Результати дисертаційного дослідження впроваджені в освітньо-виховний процес Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (довідка № 1 від 09 березня 2021 р.) та в роботу громадської організації «Ротарі-клубі» м. Полтава (довідка № 2 від 12 березня 2021 року), громадського об'єднання «Синергія активних громадян» (довідка № 3 від 20 березня 2021 року).

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні результати дослідження висвітлено в 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Європейського Союзу з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію, 3 статті у наукових

фахових виданнях України з психології, 5 публікацій у збірках матеріалів конференцій різних рівнів:

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження

1. Сілютіна О.М. До проблеми визначення сутності тілесного інтелекту особистості. *Психологія і особистість*. Полтава; Київ, 2019. № 1 (15). С.171–181. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2560040>

2. Сілютіна О.М. Дослідження чинників формування тілесного інтелекту особистості. *Психологія і особистість*. Полтава; Київ, 2021. № 1 (19). С.170–183. URL: <http://doi.org/10.33989/2226-4078.2021.1.227221>

3. Сілютіна О.М. Дослідження показників тілесного інтелекту особистості. *Технології розвитку інтелекту*. Київ, 2021. Том.5, № 1 (29). URL: <https://psytir.org.ua/>

4. Сілютіна О.М. Динаміка показників образу власного тіла та самоствавлення в учасників програми «Body Revolution». *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. Budapest, 2021. IX (98), Issue: 247, С.65–69. URL: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/ped_psy_ix_247_98.pdf

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Сілютіна О.М. Теоретичні підходи до розуміння сутності тілесного інтелекту. *Проектування позитивного життєвого простору особистості* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 18 – 19 квіт. 2019 р.) / [упоряд. О. І. Березан]. Полтава, 2019. С.118–120.

6. Сілютіна О.М. Характеристика змін самоствавлення в учасників програми «Body Revolution». *Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин* : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 23 квіт. 2021 р.). Кам'янець-Подільський, 2021. С.36–40.

7. Сілютіна О.М. Динаміка показників саморегуляції у учасників програми «Body Revolution». *Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19-20 лютого 2021 р.). Одеса, 2021. С.26–30.

8. Сілютіна О.М. Дослідження особливостей емоційного благополуччя та соціального здоров'я як аспектів тілесного інтелекту особистості. *Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5-6 берез. 2021 р.). Київ, 2021. С.51–55.

9. Сілютіна О.М. Корекція постави тіла та поліпшення психофізичного стану. *Харківський осінній марафон психотехнологій* : міжрегіон. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 жовт. 2020 р.). Харків, 2020. С. 34–35.

8. Апробація результатів дисертації здійснювалася у доповідях та повідомленнях на 5 міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Проектування позитивного життєвого простору особистості». (м. Полтава, 18–19 квітня 2019 р.), XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (м. Кам'янець-Подільський, 23 квітня 2021 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук» (м. Одеса, 19-20 лютого 2021 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук» (м. Київ, 5-6 березня

2021 р.), Міжрегіональній науково-практичній конференції «Харківський осінній марафон психотехнологій» (м. Харків, 31 жовтня 2020 р.).

9. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію написано грамотною українською мовою. Спільний виклад матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій є доступними для сприйняття. Структура дисертації відповідає алгоритму проведеного дослідження, адекватно використані наукові терміни.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності. Зміст дисертаційного дослідження, використані у ньому методи та основні результати, що одержані в роботі, відповідають спеціальності 053 Психологія.

11. Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Сілютіної Олени Миколаївни на тему «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості» є цілісним, самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам пунктів 10–12 Постанови Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Ураховуючи актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження та відповідність роботи спеціальності 053 Психологія, дисертація Сілютіної Олени Миколаївни на тему «Регулятивні чинники розвитку тілесного інтелекту особистості» рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Результати відкритого голосування присутніх на семінарі: рішення прийнято одногосно.

Головуюча на засіданні фахового семінару:

доцент кафедри психології,
доктор психологічних наук, професор

Карина ФОМЕНКО

Рецензенти:

завідувач кафедри психології,
доктор психологічних наук, професор

Тамара ХОМУЛЕНКО

доцент кафедри психології,
доктор психологічних наук, професор

Віра КРАМЧЕНКОВА

Учений секретар:

доцент кафедри психології,
кандидат психологічних наук, доцент

Тетяна ЄЛЬЧАНІНОВА

*В. Крамченкової,
Т. Єльчанінової*